

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Activering van werklozen in België en Nederland

*Lander Vermeerbergen en Patricia van Echtelt **

Voor de kerstvakantie viel in België de federale regering. Al snel volgde de vraag wat er diende te gebeuren met reeds besloten zaken. Hierbij werd vooral gedoeld op de beloofde maatregelen om de arbeidsmarkt te hervormen. Deze maatregelen werden in de zomer van 2018 gebundeld in een arbeidsdeal (De Morgen, 2018). Het betoog dat deze maatregelen ondersteunt is de krapte op de arbeidsmarkt. Het groeiend aantal banen gaat door de vergrijzing niet samen met een evenredige groei in het aantal personen op beroepsactieve leeftijd. De maatregelen hebben dan ook als opzet om de bevolking op beroepsactieve leeftijd te activeren. Een van de speerpunten van activering is het veranderen van het systeem van de werkloosheidsuitkeringen (De Tijd, 2018). Deze uitkeringen zouden nog meer degressief worden gemaakt: in de eerste maanden van werkloosheid krijgt men een hogere uitkering, daarna daalt de uitkering sneller. Met deze maatregel wenst de regering sneller werklozen te overtuigen om een baan te vinden.

België neemt binnen Europa een bijzondere positie in wat betreft de duur van de werkloosheidsuitkering, omdat de termijn in principe – onder bepaalde voorwaarden – ongelimiteerd is. Het voorstel om de uitkeringen meer degressief te maken past evenwel in de algemene tendens binnen Europa naar een meer activerend stelsel. Ook in Nederland poogt men het stelsel meer activerend te maken. Met de invoering van de Wet Werk en Zekerheid veranderde de regeling rond de Werkloosheidswet. De maximale uitkeringsduur werd verlaagd en de werkloze dient eerder al passend werk te accepteren. De achterliggende gedachte van de wijzigingen is dat de werkloosheidswet niet alleen een vangnet is, maar vooral een trampoline moet zijn naar ander werk.

Het trampoline-effect van het verkorten of verlagen van de uitkeringen gaat ervan uit dat werklozen zich door het vangnet van de sociale zekerheid onvoldoende inzetten om weer aan het werk te gaan. Een al te genereuze uitkering zou mensen lui maken en hen onvoldoende stimuleren om uit hun uitkerings-situatie te geraken. Onderzoek ondersteunt deze gedachte ook. Bekend is bijvoorbeeld dat werklozen harder hun best doen om werk te zoeken naarmate het einde van de uitkering nadert (CPB, 2015). Werkloosheid is vanuit dit gezichtspunt aan te pakken door mensen meer (financieel) te prikkelen om aan het werk te gaan.

* Lander Vermeerbergen is lid van de redactie van TvA en is werkzaam bij de KU Leuven (Centrum voor Sociologisch Onderzoek; Onderzoeksgroep Work & Organisation Studies) en Universiteit Antwerpen (Departement Management). Patricia van Echtelt is lid van de redactie van TvA en is werkzaam bij het Sociaal en Cultureel Planbureau. E-mail: p.van.echtelt@scp.nl.

Tegenstanders van de herzieningen van de werkloosheidsuitkering in België maken zich zorgen over de positie van zwakkere sociale groepen op de arbeidsmarkt. Groepen die al weinig kans maken op werk worden door het verder degressief maken van de werkloosheidsuitkering dubbel gestraft. Dit geldt bijvoorbeeld voor werknemers die langdurig in de flexibele schil verkeren. Flexwerkers krijgen vaak minder betaald dan mensen met een vast contract (zie: Skriabikova & Smits, 2019, in dit nummer) en een flexibel contract is lang niet altijd een opstap naar een vaste aanstelling. Onderzoek van Vlasblom en Schippers (2019, in dit nummer) laat zien dat oudere werklozen moeilijk weer aan het werk komen. Zij concluderen dat oudere werklozen hun kans op werk nauwelijks kunnen beïnvloeden door meer zoekinspanningen of door lagere eisen aan het inkomen (het reserveringsloon) te stellen.

Ook dient men beducht te zijn voor het feit dat een kortere of lagere uitkering ervoor kan zorgen dat werklozen eerder banen accepteren die niet goed passen bij hun kennis en vaardigheden, of dat ze eerder bereid zijn om te werken in ziekmakende banen. Kasper (2019, in dit nummer) laat zien dat werklozen op verschillende gezondheidsindicatoren lager scoren dan werkenden. Gezondheid is voor werkgevers een belangrijk selectie criterium en mensen met gezondheidsbeperkingen komen moeilijk aan het werk (Versantvoort & Van Echtelt, 2016). Het activerend arbeidsmarktbeleid zou zo dus evenzeer kunnen leiden tot meer ziekteverzuim en uitval uit de arbeidsmarkt.

Dat verschillen in menselijk kapitaal en zoekintensiteit niet altijd een verklaring zijn voor verschil in uitstroom uit werkloosheid tussen groepen laat bijvoorbeeld ook onderzoek onder migrantengroepen in België zien (Lens & Oslejšová, 2018). Het is dus mogelijk dat discriminatie op de arbeidsmarkt ook een rol speelt bij de kans op werk. In dat geval zal het verlagen van de werkloosheidsuitkering weinig effect hebben op de uitstroomkans.

Laten we dus bij activeringsmaatregelen van de beroepsbevolking zeker niet de context en positie van werklozen vergeten.

Literatuur

- CPB. (2015). *Kansrijk arbeidsmarktbeleid*. Den Haag: Centraal Planbureau.
- De Morgen (2018). *Regering-Michel zet licht op groen voor arbeidsdeal*. Verkregen januari 2019 via <https://www.demorgen.be/politiek/regering-michel-zet-licht-op-groen-voor-arbeidsdeal-be9bc908/>
- De Tijd (2018). *Regering duwt werkloosheidsuitkeringen sneller omlaag*. Verkregen januari 2019 via www.tijd.be/nieuws/archief/regering-duwt-werkloosheidsuitkeringen-sneller-omlaag/10033606.html
- Kasper, H. (2019). Arbeidsmarktpositie en gezondheid. *Tijdschrift voor Arbeidsvraagstukken*, 35(1), 89-97.
- Lens, D., & Oslejšová, J. (2018). Arbeidsmarkttransities van immigranten in België. *Tijdschrift voor Arbeidsvraagstukken*, 34, 476-493.
- Skriabikova, O., & Smits, W. (2019). Beloning van flexwerkers. De invloed van opleiding, beroep en bedrijf. *Tijdschrift voor Arbeidsvraagstukken*, 35(1), 26-37.
- Versantvoort, M., & Van Echtelt, P. (2016). *Beperkt in functie. Trendrapportage ziekteverzuim, arbeidsongeschiktheid en arbeidsdeelname van mensen met gezondheidsbeperkingen*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Vlasblom, J., & Schippers, J. (2019). Werkloze ouderen weer aan het werk? Het effect van reserveringsloon en zoekintensiteit. *Tijdschrift voor Arbeidsvraagstukken*, 35(1), 6-25.